

Handlingsplan för bekämpningen av hiv/aids i EU och angränsande länder

Socialdepartementet

2010-05-24

Dokumentbeteckning

KOM(2009) 569

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén Bekämpning av hiv/aids i Europeiska unionen och angränsande länder 2009–2013

Sammanfattning

Kommissionens meddelande bygger vidare på den deklaration som år 2001 antogs i FN:s generalförsamling om hiv/aids samt uttalanden som tidigare gjorts om hur dessa åtaganden bör omsättas inom EU och i EU:s relation med angränsande länder.

Regeringen välkomnar att de insatser som vidtas inom EU i fråga om hiv/aids inom unionen och i anslutande länder fortsätter även under perioden 2010-2013. Det är angeläget att det förebyggande arbetet och de bakomliggande orsakerna till spridningen av hiv/aids lyfts fram. Ett effektivt och framgångsrikt förebyggande arbete fordrar att respekten för mänskliga rättigheter stärks och att jämställdhet mellan könen ökas. Vidare krävs ett brett angreppssätt för att nå hela befolkningar; vuxna, ungdomar och barn. Respekten för människors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter är nödvändig för att kampen mot hiv och aids ska vinnas.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

År 2001 hölls en särskild session om hiv/aids i FN:s generalförsamling. Den deklaration som då antogs har på EU-nivå följts upp genom en rad deklarationer från ministermöten i bl.a. Dublin, Vilnius och Berlin.

År 2005 presenterade kommissionen ett meddelande bekämpning av hiv/aids mellan åren 2006 och 2009. I detta meddelande har redovisades kommissionens syn på vilka insatser som behöver vidtas för att bekämpa hiv/aids på europeisk nivå mellan 2006 och 2009. Som stöd för kommissionens agerande inom området har en särskild HIV/AIDS think tank bildats med representanter från medlemsstaterna och med uppgift att bistå kommissionen i detta arbete.

Kommissionen har gjort bedömningen att bekämpningen av hiv/aids förblir en viktig folkhälsofråga och en politisk prioritet för EU och de angränsande länderna. Av det skälet har kommissionen presenterat ett meddelande i vilket kommissionen redovisar sin syn på vilka insatser som behöver vidtas på europeisk nivå under åren 2010 till 2013. Meddelandet utgör en uppdatering och en vidareutveckling av den befintliga strategin som gällt fram till år 2009.

EU:s åtgärder i låg- och medelinkomstländer har avhandlats i ett särskilt strategidokument som avser perioden 2007-2011 (KOM(2005)179).

1.2 Förslagets innehåll

Meddelandet bygger vidare på den deklaration som antogs år 2001 i FN:s generalförsamling om hiv/aids samt uttalanden som tidigare gjorts om hur dessa åtaganden bör omsättas inom EU och i EU:s relation med angränsande länder.

Bakgrunden till meddelandet är EU:s medlemsstater och angränsande europeiska länder måste hantera ett stort antal nya hivinfektioner och hivrelaterade infektioner samt de resulterande medicinska, sociala och ekonomiska konsekvenserna. Enbart år 2007 upptäcktes 50 000 nya hivfall i EU och angränsande länder. Uppskattningsvis två miljoner personer lever med hiv/aids. Antalet personer som lever med hiv/aids och antalet nya hivdiagnoser varierar kraftigt mellan olika länder. För närvarande ökar hiv och aids oroväckande snabbt i Östeuropa. De främsta smittvägarna för hiv/aids varierar beroende på land.

I meddelandet betonas vikten av politiskt ledarskap, behovet av att involvera det civila samhället, personer som lever med aids m.fl. och behovet av insatser av universell tillgång till prevention, behandling och stöd ska kunna uppnås inom EU och i angränsande länder. I meddelandet anges prioriteringar avseende geografiska områden och riskgrupper, liksom behovet av insatser inom områden som epidemiologi, utvärdering och forskning.

Den rådande hivpidemin och den förväntade framtida utvecklingen kan enligt kommissionen bäst hanteras genom

i) att man trappar upp genomförandet av förebyggande strategier som är effektivt anpassade till lokala förhållanden och behov,

samtidigt som man arbetar för att säkerställa allmän tillgång till förebyggande åtgärder, behandling, vård och stöd,

ii) att man stöder effektiva insatser mot hiv/aids i prioriterade regioner, t.ex. de värst drabbade EU-medlemsstaterna, Ryssland och de värst drabbade angränsande länderna, och

iii) att man utvecklar metoder för att nå och stödja de särskilt riskutsatta grupperna och dem som är mest utsatta för hiv/aids i Europa.

I meddelandet framhålls bl.a. att förebyggande insatser samt sexuell och reproduktiv hälsa och sexuella och reproduktiva rättigheter för personer som lever med hiv/aids är viktiga aspekter i planering av nationella strategier och program. Förebyggande åtgärder bör främja säkrare sexuellt beteende. Riktig och konsekvent användning av kondom är fortfarande det effektivaste sättet att förebygga sexuell överföring av hiv/aids inom unionen. I de förebyggande åtgärderna bör man ta särskild hänsyn till barns och ungdomars situation. Det finns även effektiva metoder för att undvika överföring från mor till barn, och de bör användas i stor utsträckning. Förebyggande åtgärder bör förenas med frivillig hivtestning med rådgivning samt allmän tillgång till behandling, vård och stöd. Vid genomförandet av strategin kommer EU:s insatser främst att riktas mot prioriterade regioner och särskilt riskutsatta grupper.

För effektiva förebyggande åtgärder krävs en gedigen faktabas och tillförlitliga övervakningssystem, bl.a. relevanta beteendedata, för att se till att de viktigaste orsakerna till epidemin hanteras på ett lämpligt sätt. I meddelandet upprepar kommissionen att det behövs förstärkta insatser inom forskning om och utveckling av vacciner, inbegripet ny vaccinteknik, mikrobicider och nya behandlingsmetoder samt för att stödja investeringar i utveckling och genomförande av innovativa förebyggande åtgärder och behandlingsmetoder. Vidare framhålls att kommissionen avser att fortsätta att avsätta resurser för att förbättra forskning som riktas mot hiv och relaterade opportunistiska infektioner genom ramprogrammet för forskning och hälsoprogrammet samt avser att samarbeta med alla berörda parter så att mer kraft läggs på samhällsvetenskaplig forskning som rör hiv/aids.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Smittskyddslagen (2004:168) och hälso- och sjukvårdslagen (1982:763). Meddelandet medför inga effekter på dessa regelverk.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Meddelandet innehåller bedömningar om på vilket sätt som befintliga program (främst hälsoprogrammet och forskningsprogrammet) kan användas för att förbättra det förebyggande arbetet och bekämpa hiv/aids och andra infektioner som tuberkulos och hepatit B och C. Därutöver görs bedömningar av vilka uppgifter som är särskilt viktiga för den Europeiska smittskyddsmyndigheten (ECDC) att fullgöra inom området.

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar att de insatser som vidtas inom EU i fråga om hiv/aids inom unionen och i anslutande länder fortsätter även under perioden 2010-2013. Det är positivt att de insatser som kommissionen redovisar utgår från de deklarationer som antagits inom FN och de uttalanden som tidigare gjorts inom EU om hur dessa globala ambitioner ska kunna omhändertas inom EU och i EU:s närhet.

Ett brett förebyggande arbete är avgörande för att spridningen av hiv/aids inom EU och i angränsande länder ska kunna begränsas. Hiv/aids är fortfarande en stigmatiserad sjukdom som främst drabbar redan utsatta grupper. Det särskilt angeläget att de bakomliggande orsakerna till spridningen av hiv/aids uppmärksammas. Ett effektivt och framgångsrikt förebyggande arbete fordrar att respekten för de mänskliga rättigheterna stärks och att jämställdhet mellan könen ökas. Vidare krävs ett brett angreppssätt för att nå hela befolkningar; vuxna, ungdomar och barn. Respekten för människors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter är nödvändig för att kampen mot hiv och aids ska vinnas. Regeringen ser positivt på att dessa frågor lyfts fram i meddelandet.

Det är även angeläget att förebyggande åtgärder bör förenas med frivillig hivtestning med rådgivning samt allmän tillgång till behandling, vård och stöd. Vikten av att involvera personer som lever med hiv/aids och ideella organisationer i arbetet bör också lyftas fram. I de förebyggande åtgärderna bör man ta särskild hänsyn till barns och ungdomars situation.

Regeringen delar kommissionens uppfattning om att det fortsatt finns behov av forskning riktad mot hiv/aids och att särskilt samhällsvetenskaplig forskning är ett eftersatt område.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Meddelandet har ej behandlats i rådsarbetet. Medlemsstaternas synpunkter är i nuläget ej kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas synpunkter är ej kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har ej remissbehandlats.

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Främst artikel 168 EUF-fördraget. Beslut om insatser med stöd av denna artikel fattas med kvalificerad majoritet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Meddelandet innefattar huvudsakligen Kommissionens bedömningar om vilka stimulansåtgärder som kan vidtas på EU nivå och i samarbetet mellan EU och angränsande länder. Bedömningarna är i allt väsentlig väl avvägda och innebär inga problem med avseende på subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Det spanska ordförandeskapet arrangerade den 13 april 2010 en expertkonferens om riskutsatta grupper i Europa. Meddelandet kommer ej att behandlas i rådsstrukturen under det spanska ordförandeskapet våren 2010.

I de delar av meddelandet som rör Kommissionens bedömningarna av möjliga insatser inom ramen för befintliga program inom EU, bl.a. hälsoprogrammet, kommer frågan att behandlas av respektive genomförandekommitté.

År 2011 kommer en uppföljningskonferens av 2001:års särskilda session om hiv/aids i FN:s generalförsamling att hållas.

4.2 Fackuttryck/termer

-